

ריאיון

בעקבות ההיפסטרס: שיחה עם עדו פדר

מאת: [ענת זכריה](#)

עדו פדר (צילום: גדי דגון)

הרקדן, הכוריאוגרף והפילוסוף מנסה לפענח את תופעת ההיפסטריות בעבודה החדשה שלו, wig it, ב"הרמת מסך"

עדו פדר הוא רקדן, יוצר וחושב מחול. הוא בוגר התכנית לכוריאוגרפים ex.e.r.c.e במונפלייה, צרפת, סטודנט לתואר שני, ועוזר הוראה, בחוג לפילוסופיה באוניברסיטת תל-אביב.

פדר גם עורך עם **שיר חכם** את סדרת הערבים "טייץ": ברית מחול ומחשבה" שעוסקת במחול ושיח. בנוסף הוא מנהל אמנותית ביחד עם **משה שכטר** את פסטיבל "צוללן" ששואף להיות הדופק של שדה המחול. מבקש "להביא לקדמת הבמה את המנעד הרחב של היצירה הישראלית, ויחד עם זאת להיות כזה שמקדם את התחום כולו".

זו השנה השנייה שפדר מעלה עבודה במסגרת "הרמת מסך", פרויקט הדגל של משרד התרבות להצמחת אמנים בתחום המחול. ליצירת העבודה החדשה, wig It, חברו אליו שני שותפים משמעותיים: הפרפורמריט והמוזיקאית **Karma She**, **כרמל מיכאלי**, והיוצר והסטייליסט **ניסים טרטיאקוב**.

דפוסי הבעה של ההיפסטרס

ספר על העבודה החדשה wig it

"הרעיון לעבודה החדשה הוא רעיון שאני מפחד להגיד אותו בקול רם בגלל שהוא מביך. כשאמרתי אותו בקול רם או שאנשים עשו פרצוף או שהם התלהבו - אף אחד לא נשאר אדיש. העבודה החדשה שלי עוסקת בהיפסטרס ומנסה להתחקות אחר דפוסי הבעה שלהם מתוך המחשבה שהבעיה העקרונית של ההיפסטר היא העדר הבעה. יש לו לוק ויש לו סטייל ויש לו משאבים אבל הוא לא מצליח להביע את עצמו ולכן עולה השאלה אחרי מה הוא תר? בשביל מה כל הנראות הזו?"

"ההיפסטר עסוק במראה ובנראות אז כמובן שיש לו הבעה והיא מאוד ספציפית אבל על פניו, מה שהוא מתקשר החוצה זה העדר הבעה, או הסתייגות מהבעה. זו עבודה עם שלושה רקדנים צעירים. זו הפעם הראשונה שאני עובד עם רקדנים צעירים וזה היה חשוב לי לתמה של העבודה כי צעירות זהו בעצם חלק מהדימוי ההיפסטר".

מה זה היפסטר מבחינתך?

"קודם כל זה שם קוד לתופעה תרבותית די רחבה. יש לי תיאוריה שפעם לזהות היו אופציות שהיו ביניהן הבדלים ניכרים היה ההיפי, הנורמלי, הערס, החנון והיום הזהויות הצטמצמו או לסחי או להיפסטר. והחנון לא נעלם הוא פשוט יכול להיות חנון היפסטר- החנוניות משרתת משהו אופנתי קולי. היום הכל נמהל לתוך הזהות של היפסטר או סחי שהם בעצם שתי תגובות לקפטליזם.

"ההיפסטר זה סוג של שם גנאי. נתחיל מזה שאף היפסטר לא אומר על עצמו שהוא היפסטר. בואי נגיד שהביקורת הסמי מרקסיסטית של חוגי השמאל תהיה שההיפסטר הוא אריסטוקרט של טעם, מישהו שמתיימר להיות בקו החזית של 'החדש' אבל הוא בעצם לא מצליח להיות יישות יצרנית. הוא רק צורך, הוא האריסטוקרט של הטעם. הוא חושב שהוא מביע את עצמו בצורה אורגינלית".

פדר מתאר בריגדות שלמות של היפסטרס למשל במסיבת הסיום של מועדון ה"תדר" (שאירח אירועי תרבות ומוזיקה עצמאיים - t.e). במזיאון תל אביב. "זו היתה תופעה אנתרופולוגית מטורפת. 20 אלף איש של הבריגדה החדשה. התחיל לרדת גשם וכולם נכנסו פנימה בשקט אוטומטי מבלי להרגיש או להגיב לגשם".

דיברת בעבודה שלך על הצורך לעבוד עם רקדנים צעירים מאוד כדי לשמר את הזהות ההיפסטריה, מה קורה להיפסטר כשהוא מתבגר?

"אני חושב שהם הופכים להיות בורגנים, יאפים היפסטרים".

אז אם נחזור לעבודה החדשה שלך מה העמדה שהיא נוקטת מול ההיפסטרים?

"על פניו זו עמדה ביקורתית אבל יותר מתוך איזה רצון או ניסיון לגאול את ההיפסטר. אני רוצה להצביע על ההיפסטר כמשהו דורי, מגוון. הרדוקציה של התופעות התרבותיות זו נוסחה כלכלית שמסתבכת עם זהות. אני בעצם יוצא בעבודה שלי מנקודת הנחה שאין סובייקט שהוא לא תוצר של הקפיטליזם, ולכן ההיפסטריה היא ניסוח של הסובייקט החדש".

אז מה קורה בעבודה, מה זו גאולת ההיפסטרים?

"ההיפסטריה מחוללת הרבה תופעות מעניינות יש כאן מעין התפרקות מהנשק, קצת כמו התפרקות מהנשק של השמאל. יש משהו באוטומטיזם של השמאל שכולם מגיבים אותו דבר, מזדעזעים מההרג של האריתראי בבאר שבע ומריצים בדיחות על הסיפור של ביבי והמופתי. זו אוטומטיות שאין בה באמת הבעה ואני לא אומר את זה בביקורת.

"נגיד ביצוק איתן חוסר הלגיטימציה לדבר על יצר הישרדותי, התחושה שאין פתרון ואין עתיד ושאפשר לצעוד בגאון לעבר האפוקליפסה, זה משהו שמנטרל את הגוף בעיני. זה מין אכול ושתה כי מחר נמות דקדנטי אבל לא לגמרי. ההיפסטר משקף את זה כי הוא מסתפק במנח הגוף המופיע בתוך גדרובה. אני מאמין בהיפסטר זה חלק מההליך שעברתי בעבודה הזו. בסופו של דבר זו תנועה שכמה שהיא לא נראית קונפורמית זה הפוטנציאל היחיד לריאקציונריות. זה סוג של קהות חושים שמאפשרת לגלות יופי בכל דבר".

Wig it (צילום: גדי דגון)

"ההיפסטר הוא כולו חיצוני"

הרבה פעמים אתה עובד עם פרנסים מאוד ספציפיים ולוקח אותם כמו רדי-מייד ושותל אותם בתוך העבודה, כדי להציף את העבודה במטען תרבותי. כמו המלחינה, הזמרת והכוריאוגרפית מרדית מונק, הרקדן והכוריאוגרף ואצלב ניז'ינסקי שפגש את הסקייטר בעבודה שהעלית בהרמת מסך בשנה שעברה, ומארי ויגמן (רקדנית וכוריאוגרפית, מחלוצות המחול המודרני) שפגשה את הפקידה-חיילת באינטימדאנס. מי הפעם?

"גם השם wig it מסגיר את הבחירה במארי ויגמן. היא הופכת בעבודה לטי שירט כמו ציה גווארה. בעצם רציתי לחבר את ההיפסטר למחול ההבעה הגרמני. לנטוע את היישות הקונקרטיה בתוך מסע אקספרסיבי. ההיפסטר הוא כולו חיצוני מה שמעלה את השאלה האם יש לו פנים, ומה המעמד שלו?"

"בדור של יסמין גודר במחול הישראלי, יש הבנה שהפיזיות המחולית היא הדרך היחידה לרשום משהו מן הפנים. אצל ההיפסטר לא בטוח שהוא בכלל רוצה לרשום משהו מן הפנים. הפנים הוא ערך רק אם הוא

מנהל דיאלוג עם מה שממוקם בחוץ. אפשר לבקר את זה, לחשוב שזה שטחי, אבל אולי זה הפוטנציאל האמיתי לאהבה חדשה, אמנות חדשה."

והבחירה שלך ביוצרים מתוך המחול העולמי ולא מתוך עולם המחול הישראלי זה העדר מכון, אינטואיטיבי?

זה מעניין שאת שואלת. ההיפסטר הרי נראה אותו דבר בכל מקום בעולם. ההיפסטר של טהרן נראה כמו ההיפסטר בניו-יורק או תל אביב. ולכן ברעיון המקורי היתה מחשבה לנטרל את ההיפסטר מהעולם ולשמור אותו מקומי ולכן רציתי את 'מחול ההבעה' כנקודה חיצונית. חלק מהשימוש כאן באקספרסיוניזם הגרמני קשור לניסיון לשקם משהו מראשית היישוב העברי."

גאג (שפת התנועה של אוהד נהרין) דווקא נשמעת מאוד מתאימה למה שאתה מתאר

"הפסיכואנליטיקן ז'אק לאקאן אמר שמותר לדבר על פילוסופים רק אחרי שהם מתים. זה נראה לי גס רוח להשתמש בשפה של כוריאוגרף גדול עכשווי. זה מעניין כי יש משהו בבת שבע שהוא סופר-היפסטר. אלה הרקדנים שאני נמשך לעבוד איתם, אלה שהשתכשכו עם אוהד נהרין. אני אוהב לראות מה המחשבות שלי עושות לגוף שעבר משהו קונקרטי מקומי. אני גם מאוד אוהב את העבודות של אוהד. כשראיתי את 'עבודה אחרונה' הרגשתי שהוא מגיב אל הדור שלי, הגל החדש במחול. יש בעבודה הזו, יחסית לאוהד, חוסר פחד משעמום.

פדר אומר שאחת הבעיות שלו היא שבגלל הביוגרפיה שלו ובגלל 'טייץ', תופסים אותו כיוצר לא אינטואיטיבי. "אני יותר אינטואיטיבי ממה שנדמה. אז כן יש לי רקע תיאורטי אבל רוב היוצרים מרחיבים את ידיעותיהם, אולי לי יש פשוט יכולת המשגה מילולית."

עדו פדר, Wig it (צילום: גדי דגון)

"אני אוהב את קוצר הרוח"

אתה אדם מאוד מילולי ויש תחושה או מחשבה שמילים זה בדיוק הדבר שעוקד את הגוף אז אולי הביקורת נובעת מתוך זה או חושדת בך בגלל זה?

"ההנחה המדומיינת שלנו היא שמחול הוא מטא-שפה אבל הוא לא, הוא פשוט מתמקם באופן אנטגוניסטי ביחס לשפה הוא מוכיח את העדר ההלימה באופן בולט יותר, הוא מאפשר השהייה של הממד המילולי. יש כל הזמן שפה במחול. זה לא אומר שאפשר לומר משהו קוהרנטי על מה שאתה רואה אבל גם זה לא אומר שהמשהו הזה נמחק. בגלל שאני עושה איזו שהיא הבלטה של הממד המילולי כשאני מגיע לנסח את הטקסטים של התכנייה אני חושב על משהו פרימיטיבי כדי שלא ישבו לי ויצפו בעבודה עם התאוריה."

נכון שההיפר-מודעות לא סותרת אינטואיציה או אותנטיות אבל אתה משחק משחק כפול. היצירות שלך עמוסות ברפרנסים מעולם המחול ויש הרגשה שכן חשוב שיקראו את הטקסט. וכשאתה אוצר את

פסטיבל "צוללן" אתה מנסה כל שנה להציע מושג כפריזמה להתבוננות בעבודות, השנה זה היה "אקס ספקטקל".

"יש בפילוסופיה משהו טפילי במובן החיובי היא פותחת פריזמה או פרדיגמה להתבוננות בלי ליפול לאיזו קונקרטיזציה שמתערבת בחומר. זה לא משהו שתפקידו לייצר את המילולי למרות שהוא יכול בקלות להיות כלי ביקורתי. זה מסוכן כי זה יכול להפוך לכלי מיוני שקשור לטעם וזה מאוד פרוץ".

עומס הציטוטים בעבודות שלך זו דחיפות, זה הצורך באינטראקטיביות, זה קוצר רוח?

"זה ערב רב, זה ציטוטים, זה הנאה מטלאים שיש בהם נוכחות כטלאים. הקוצר רוח הרוב הוא חלק מהדמויות, מההכלאה שהן עברו. הקוצר רוח הוא בי ולכן אני לא חושב שהוא יכול להעלם, הוא מעניין אותי אפילו אמנותית. אני מצד אחד יכול להשתתף ולהעמיק אמנותית מצד שני אני אוהב את הקוצר רוח".

עדו פדר, Wig it (צילום: גדי דגון)

מחפש את האפקט האמוציונלי

אם אני אנסה לחלץ עניין אחד מרכזי שסביבו מסתובבות כל העבודות שלך שצפיתי בהן אני אגיד שאתה מתעסק ב"גאולה". אתה שותף למחשבה המופרכת הזו?

אני חושב שאני עוסק בטרנספורמציה כגאולה. אני רוצה לחזור להאמין במתנה של הנראה, באמנות לא אתאיסטית שמוכנה להסתכן. אני עדיין מחפש בשלבים הסופיים להבין מה האפקט האמוציונלי של העבודה עבור הקהל, עבור הרקדנים. אני לא רוצה שהגאולה של ההיפסטר תהיה להיות נורמלי, אני לא רוצה לסכן את הסובייקט. אני רוצה שהמבט הביקורתי ירויח את המוגבלות של עצמו. לא שהוא ינצח ונראה סובייקטים מתוקנים. במחול בכלל אין יותר מדי סובייקט זה תמיד יהיה ההיפסטר, החיילת. אלה תמיד ייצוגים אייקונים. הקונקרטי בתוך המחול מופיע כאייקון אצלי".

אז מה זה בשבילך המחול בה' הידיעה?

"מבחינתי המחול בעצם עובד בשני רבדים מצד אחד הוא הבעה של ההווייה- לא כל כך הצורה כמו איזו שהיא הצהרה הווייתית של להיות על במה באופן דו משמעי. וככל שהוא משתנה יותר הוא לא נופל לאף מתרס. מצד שני המחול הוא מאוד קונקרטי הוא סימנים ומחוות. האובייקט בתוך התרבות מקודד כמחול".

ומה זו כוריאוגרפיה?

"כוריאוגרפיה בשבילי היא כתיבה. במובן מסוים כוריאוגרפיה היא לא מחול היא היסוד שמביט על המחול. אותי מעניינת הלוגיקה של המחול, הלוגיקה של הגוף כנשא עיקרי של הדימוי, של האירוע, של האינטואיציה".

אתה משרטט את המחול כאמנות הגוף. אתה מאמין שמחול טמון א-פרוירית בתוך הגוף או שהגוף לבדו מייצר את המחול?

"אני חושב שכוריאוגרפיה מתעסקת עם הגוף הרוקד לא עם כל גוף. הגוף הרוקד בגלל שהוא גוף וירטואוזי ומתוחכם הוא יכול להעמיד פנים שהוא לא הגוף הרוקד אבל הכוריאוגרף תמיד מנהל את הגוף הרוקד. אני במובן הזה מאוד שמרן כי אני מאמין באבחנות דיסיפלינריות. אף מבקר לא יחשוב שהעבודות שלי הן פרפורמנס. אולי יגידו שאני לא ממציא את הגלגל אבל לא יחשדו בי שהעבודות שלי לא מספיק מחוליות. בכלל מבקרים צריכים להתרגל אליך".

עדו פדר (צילום: גדי דגון)

"דווקא אנשים לא מעולם המחול אוהבים את העבודות שלי"

איך התמודדת עם הטענה שעלתה אחרי "הרמת מסך" בשנה שעברה שהיא בעיקר מקדמת מחול שוליים של יוצרים עצמאיים?

"זה מאוד קשה לסמוך על אמנות עד הסוף בעיקר כשאתה בלב המיינסטרים. 'הרמת מסך' זו הפקה של משרד התרבות והספורט לטוב ולרע, ופה בארץ לא נותנים לך יד חופשית, רשות לפעולה ללא הגבלה. הכל עומד במבחן התוצאה, במאני טיים.

"השנה עבדתי עם הלל קוגן שהצטרף לניהול האמנותי והוא לא הגביל אותי בזמן שזה עניין משמעותי עבורי. לוקח לי זמן להביע את עצמי, משהו כמו 45 דקות שבסטנדרטים ישראלים הרבה זמן ובסטנדרטים אירופאים זה קוצר רוח. והעבודה שלי עדיין עוסקת בתרבות נמוכה, בהיפ הופ, בהתמכרות לאסתטי".

אם נחזור לעניין שלך בשתילת רפרנסים בעבודות שלך, איך אתה מתמודד עם הקהל?

"בגלל החיבה שלי לקונקרטי זה לא באמת בעייתי. אני מוכרח להגיד שמהניסיון שלי, דווקא אנשים לא מעולם המחול אלא אנשים שהם צרכני אמנות, מאוד אוהבים את העבודות שלי. אפילו בין החברים שלי דווקא אנשים שהם לא מתוך עולם המחול. אוהבים ומבינים יותר את העבודות שלי. הם מזהים בקלות את האובייקטיות ואת הרפלקסיביות.

"הם מזהים שהם צריכים מצד אחד להתרשם ויזואלית מילולית ומצד שני הם אמורים להתרחק ולחשוב תוך כדי. אנשים מזהים שינויים אנרגטיים, צורות במרחב, בקלות. דווקא הקהל המחולי שאני נותן לו יותר מתנות, במקום ליהנות מהן הוא נטפל לחיתוכים. יש פה בעיה במחול הישראלי שמעריכים רק את מה שנדמה

כ'עבודה קשה' שמזיעים בה".

פדר מתאר את wig it, העבודה החדשה, כ"עבודה שמנסה לצייר ציור אקספרסיוניסטי על הבמה" מה שחייב אותו להיות יותר אינטואיטיבי בפועל. הדרמטורגיה היא לא הדבר שניהל אותו בסטודיו אל האקספרסיה. " תמיד יש לי מאבק בין האינטואיטיבי לתיאורטי".

עדו פדר, Wig it (צילום: גדי דגון)

"אני מאמין שאמנות קודמת למוסר"

אתה עדיין רוקד?

"אני לא מאוד אוהב לרקוד. בואי נגיד אני יכול לעשות את זה, אני יכול לעשות את זה גם לא רע. אני טוב אבל משהו שם לא מעניין אותי מספיק. אולי זו בעיה ישראלית. יש כאן רקדנים מאוד טובים אבל אין להם הרבה סבלנות להפוך לעילויים.

"אני חושב שהמושג 'רקדנים יוצרים' הוא חלק מהבעיה. להיות רקדן כאן זה לא מספיק כולם רקדנים יוצרים. בגלל איזו דמוקרטיזציה מדומיינת של אמנות, בגלל שרקדנים תמיד רוצים להיות כוריאוגרפים. ולעיתים זו חנפנות של הכוריאוגרף לרקדניו. ולעיתים זה ניסיון לזרז איזו אוטופיה שתדלג מעל הסבל. אין מה לעשות - חלק מלהיות רקדן זה להיות מנוצל וזה מה שגדול בזה. ההיאלמות של הרקדנים היא הכרחית באיזה שהוא מקום לעבודה. זה לא יעזור כשאנחנו באים לצפות בלהקת בת שבע אנחנו באים לראות מה אוהד נהרין הכוריאוגרף עשה לגופים של הרקדנים.

"יש עכשיו ניסיון בצרפת לתת זכויות יוצרים לרקדנים כי הרבה מהחומר התנועתי הם מייצרים. זה משפטיזציה של האמנות. אני באמת מאמין שאמנות קודמת למוסר".

אתה יודע להגיד כבר מה העבודה הבאה שלך?

"כן. אני מנסה לעבוד לא כמו ישראלי. מה שאומר לעבוד בו זמנית עם תכנית מראש. ואני שמח שאני עובד כאן, מצד אחד אין כסף, אבל מצד שני אני מרוויח את הקברטיות האפוקליפטית ברקע".

wig it מאת עדו פדר תעלה לצד "אי שם בעכשיו" מאת אורי שפיר במסגרת מסך 2 של "הרמת מסך 2015" (21-11 בנובמבר 2015) ב-12 בנובמבר ב-21:00, ב-18 בנובמבר ב-21:00, במרכז סוזן דלל, תל אביב וב-20 בנובמבר ב-14:00 בבית מזי"א בירושלים. כרטיס – 60 ₪. מרכז סוזן דלל: 03-5105656, בית מזיא לתאטרון טל': 02-6230002.

[למועדי מופעים <](#)

תאריך יצירה: 02/11/2015

כתבות נוספות
הרמת מסך 2015 - כל הפרטים